

avontura

Inleiding

In oktober 2004 ging Inverde vzw, het vroegere Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal, van start met een nieuw project genaamd 'Avontura'. De hoofddoelstelling van dit project is het uitwerken van een vormingspakket en aansluitend een handleiding voor begeleiders van avontuurlijke natuursporten en in het bijzonder begeleiders van activiteiten als wandelen, oriëntatielopen, boogschieten, samenwerkings- en vertrouwensopdrachten, touwenparcours, avonturentochten en mountainbike.

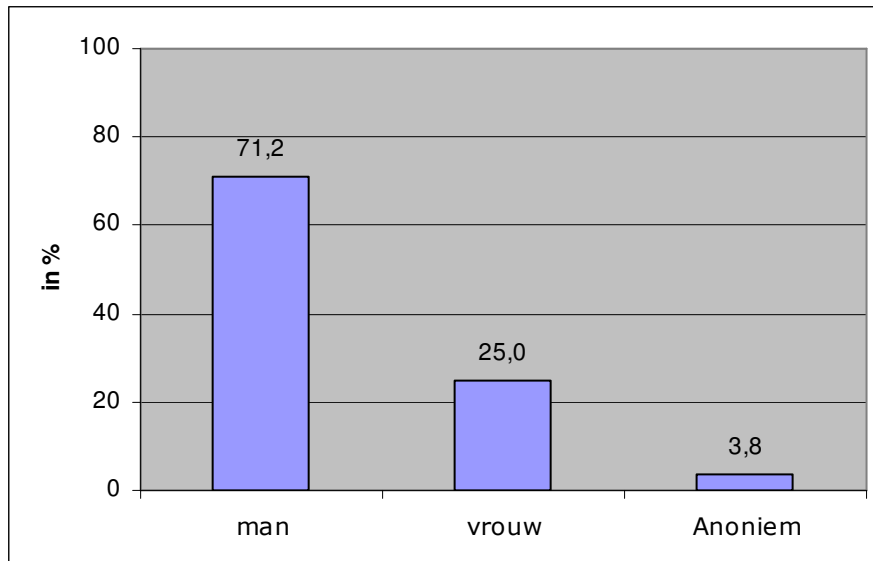
Een eerste stap binnen het project is het detectieonderzoek. Tot dit detectieonderzoek behoort een literatuurstudie maar ook een beschrijvend onderzoek. In functie van het beschrijvend onderzoek werd een vragenlijst, bestemd voor de begeleiders van avontuurlijke natuursporten, opgesteld (zie bijlage). Voor de verspreiding ervan deden we beroep op de koepels van buitensportactiviteiten, provinciale sportdiensten, natuursportorganisaties en de avontuurlijke natuursportorganisaties en -diensten binnen het jeugdwerk. Zij zorgden voor een verdere verspreiding onder hun begeleiders. Er is dus geen duidelijk zicht op het totale aantal verspreide vragenlijsten. Proberen we toch een schatting te maken dan ramen we deze op een totale spreiding van 140 vragenlijsten. Het aantal respondenten bedraagt 52 op een totale spreiding van 140 exemplaren.

De resultaten uit deze bevraging zullen gebruikt worden voor de verdere uitwerking van het project. Dit betekent dat de tekorten, die met deze bevraging zichtbaar worden, de basis zullen vormen voor het vormingspakket en handleiding. De resultaten van de bevraging worden in dit rapport overlopen.

In het eerste hoofdstuk worden de algemene vragen uit de vragenlijsten belicht. Het tweede hoofdstuk bevat de resultaten van de vragen omtrent het buitensporten in de praktijk. In de vragenlijst werden ook een aantal kennisvragen opgenomen. De resultaten hiervan zijn terug te vinden in het derde hoofdstuk. Ook een aantal meningsvragen kwamen in de vragenlijst aan bod. Resultaten hiervan zijn te vinden in hoofdstuk vier. Het vijfde hoofdstuk handelt over de toekomstperspectieven van de buitensporters en het project. Afsluiten gebeurt aan de hand van een aantal aanbevelingen voor de verdere uitwerking van het project.

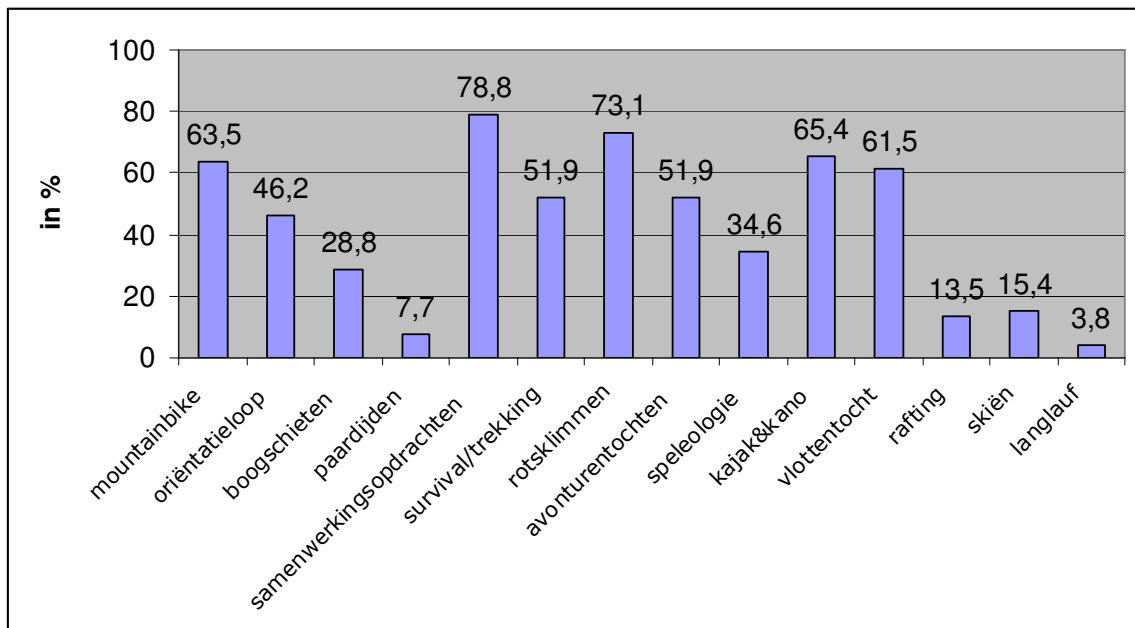
Hoofdstuk 1: Algemene vragen

Achtergrond informatie: Geslacht van de respondenten

1. Welke sportieve buitenactiviteit begeleid je?

(meerdere antwoordkeuzes zijn mogelijk)

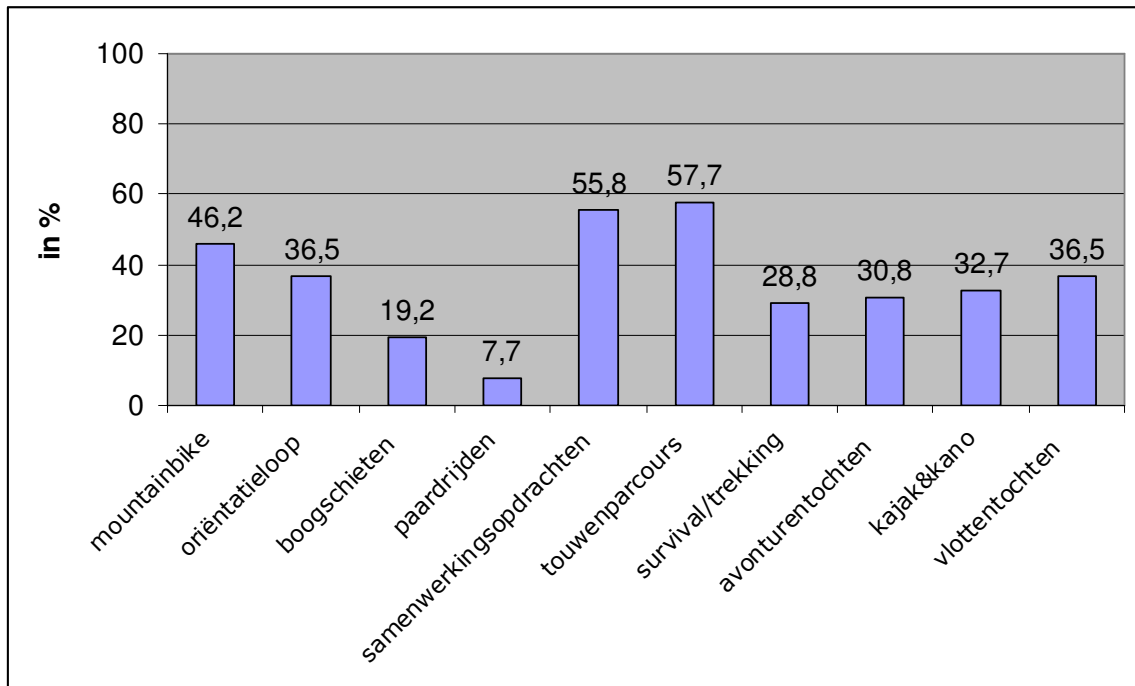

Andere (aangegeven door respondenten):

Wandelen
Touwenparcours
Canyoning
Via ferrata
Toggle
Hymalayabrug

Als we de grens stellen op 50% dan merken we dat het percentage respondenten dat activiteiten als boogschieten, paardrijden, speleologie, rafting, skiën en langlaufen begeleiden zeer laag is. Alle sportieve buitenactiviteiten boven 50% achten we zeer belangrijk voor de verdere uitwerking van het project. Activiteiten als kayak & kano, die niet in het projectvoorstel zijn opgenomen, hebben een zeer hoge score. In de handleiding zal dan ook een kort luik rond juridische informatie van water opgenomen worden.

2. Welke sportieve buitenactiviteit begeleid je in Vlaanderen?
(meerdere antwoordkeuzes zijn mogelijk)

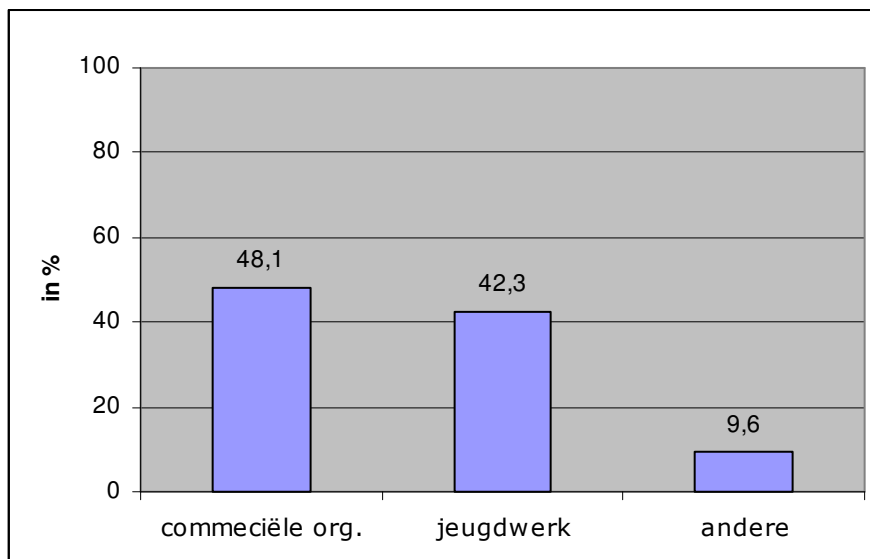

Andere (aangegeven door respondenten):

Klimmen	4x4
Afdalen	Via ferrata
Speleologie	Duiken
Toggle	Hymalayabrug

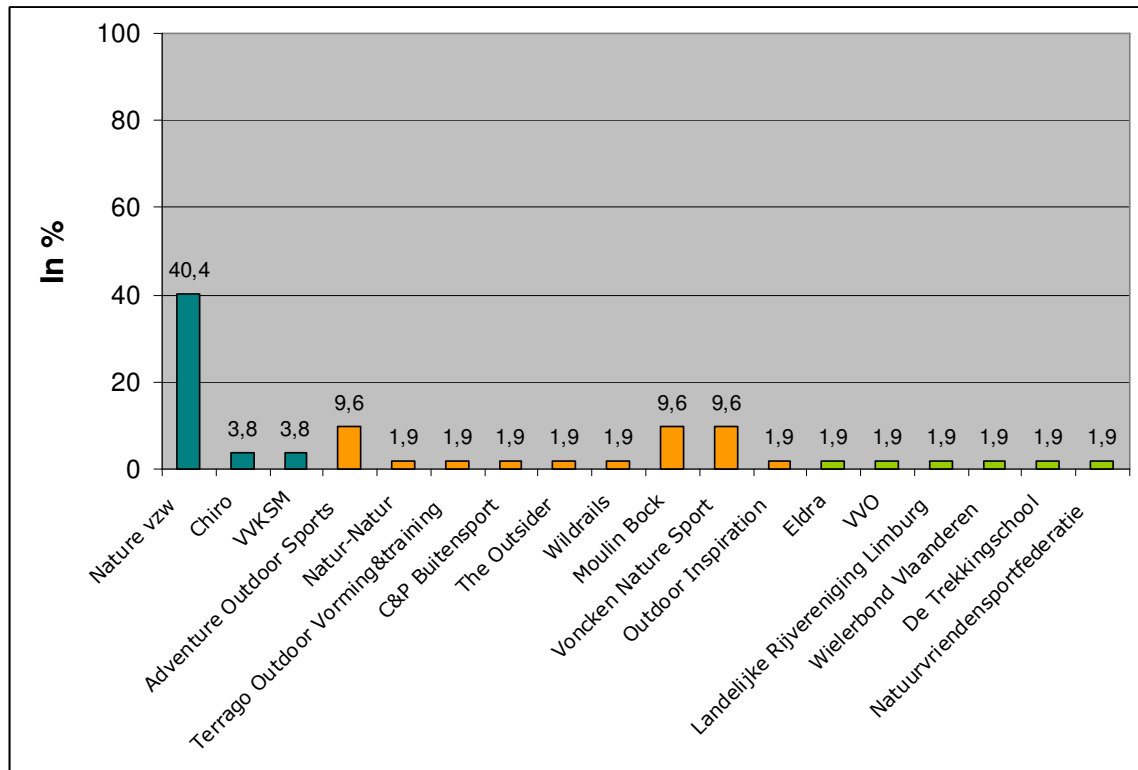
Uit deze grafiek valt hetzelfde op te merken als bij de vorige grafiek. De percentages liggen hier over het algemeen lager. Een mogelijke reden is het feit dat de meeste natuursportorganisaties hun activiteiten in Wallonië organiseren. Activiteiten als kajak & kano hebben hier eveneens een hoge score. We mogen deze buitensporters zeker niet negeren.

3. In het kader van welke organisatie begeleid je deze sportieve buitenactiviteit?

De respondenten van deze bevraging begeleiden hun sportieve buitenactiviteit voornamelijk in het kader van een commerciële organisatie (48%) of het jeugdwerk (42%). Respondenten uit de categorie 'andere' begeleiden hun activiteiten bij volgende organisaties: Wielerbond Vlaanderen, Vlaams Verbond Oriëntatielopers, Natuurvriendensportfederatie, Eldra vzw en de Landelijke Rijvereniging Limburg.

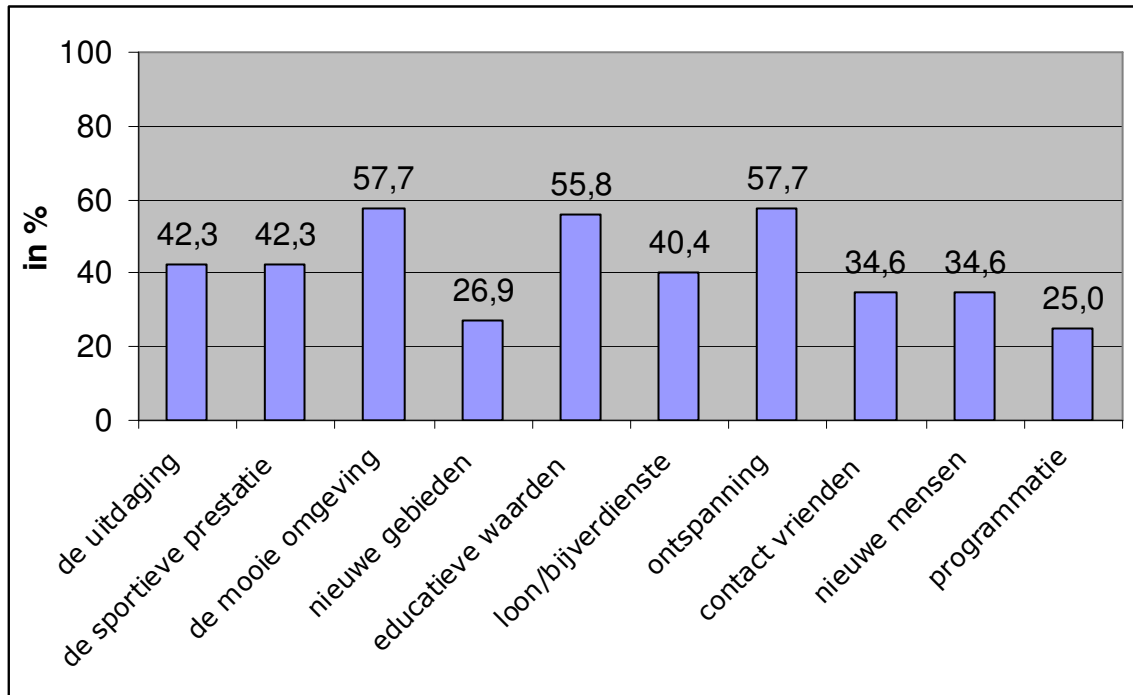
De doelgroep van het vormingspakket en de handleiding wordt hiermee duidelijk afgebakend. De begeleiders van de commerciële organisaties, het jeugdwerk en de grote vzw's willen we met ons project bereiken. Dit wil zeker niet zeggen dat we niet zouden openstaan voor andere organisaties of betrokkenen. Ook deze zullen beroep kunnen doen op ons aanbod maar de bekendmaking blijft eerder beperkt.

Legende:

- Jeugdwerk
- Commerciële organisatie
- Andere

4. Vanuit welke invalshoek begeleid je deze sportieve buitenactiviteit?
(meerdere antwoordkeuzes zijn mogelijk)

Motivatie van de respondenten voor het begeleiden van sportieve buitenactiviteiten:

- 1) 58%: Ontspanning en de mooie omgeving
- 2) 56%: Het overbrengen van educatieve waarden
- 3) 42%: De uitdaging en de sportieve prestatie
- 4) 40%: Loon / bijverdienste

De minst belangrijke motivaties zijn:

- 1) 25%: Programmatie door de organisatie zelf
- 2) 27%: Ontdekken van nieuwe gebieden
- 3) 35%: Contact met vrienden en kennismaking met nieuwe mensen

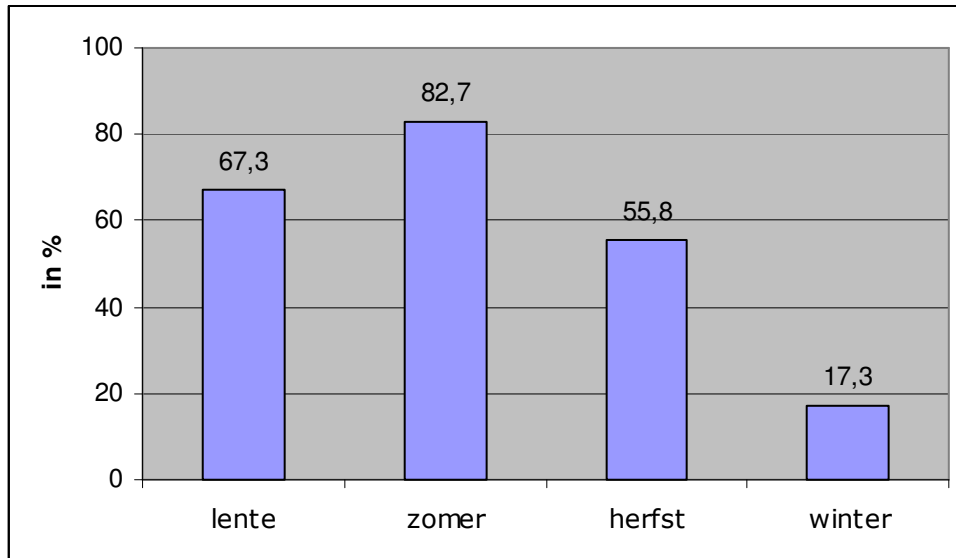
Andere motivaties (aangegeven door respondenten):

- ✓ Hobby
- ✓ Verbinding met de natuur
- ✓ Stage
- ✓ Zelfontdekking van de deelnemers

We merken dat de mooie omgeving, met name de natuur, een belangrijke motivatie vormt om sportieve buitenactiviteiten te begeleiden. Daarom achten we het bijbrengen van respect voor de mooie omgeving zeer belangrijk. In ons vormingspakket zullen we dit ruim aan bod laten komen en dit aan de hand van tekst over het herkennen van kwetsbare gebieden. Daarnaast spelen ook wel de uitdaging en de sportieve prestatie een belangrijke rol. Het ontdekken van nieuwe gebieden speelt bij begeleiders van sportieve buitenactiviteiten een minder relevante rol.

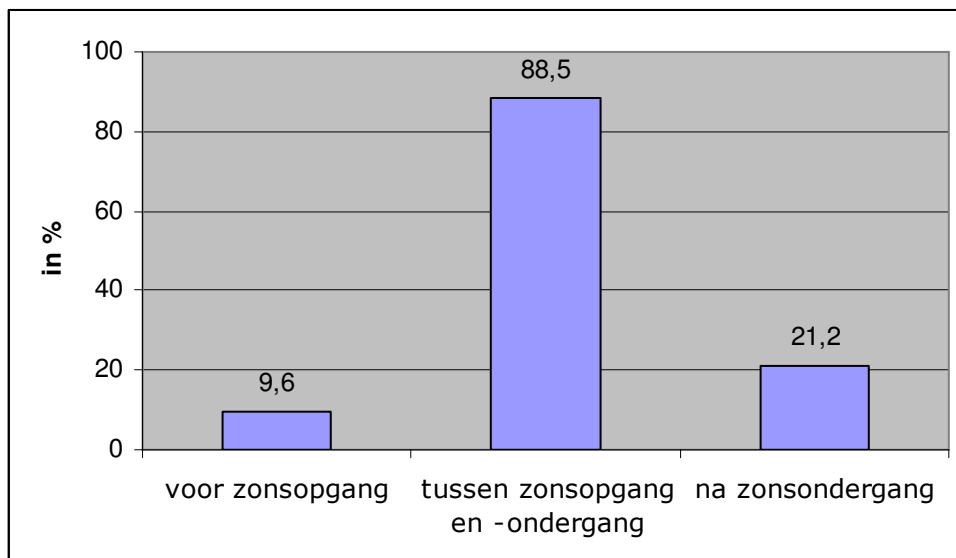
Hoofdstuk 2: Buiten sporten in de praktijk

- 5. Tijdens welk(e) seizoen(en) ben je het meest actief als begeleider van een sportieve buitenactiviteit?**
(meerdere antwoordkeuzes zijn mogelijk)

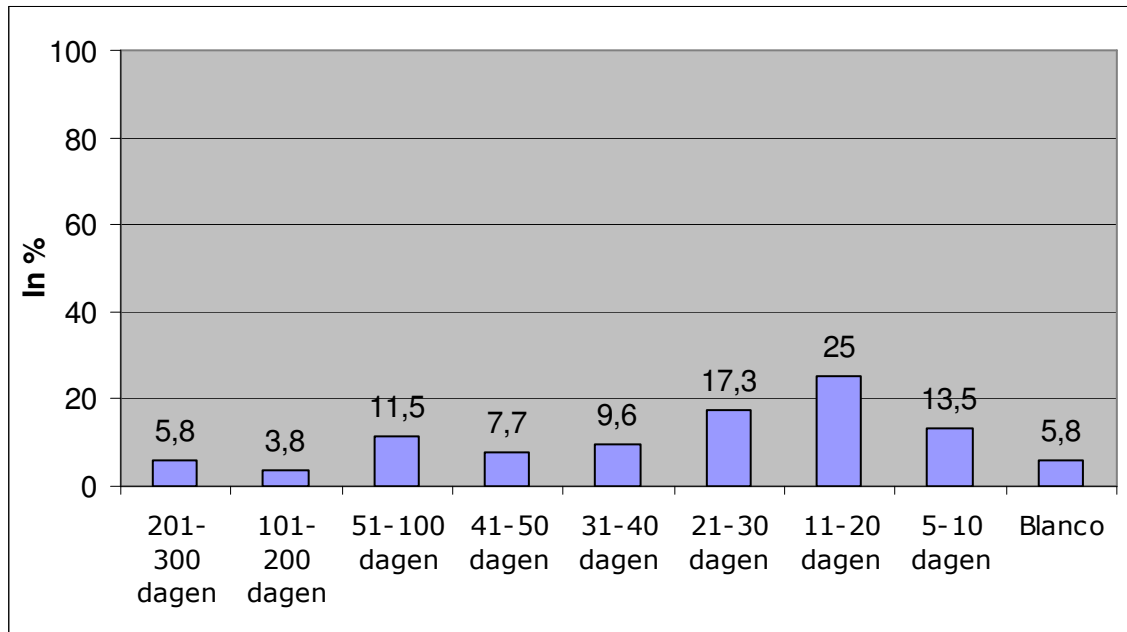
De meeste sportieve buitenactiviteiten vinden plaats in de zomer (83%). Ook de lente (67%) en de herfst (56%) blijken seizoenen bij uitstek voor het begeleiden / beoefenen van sportieve buitenactiviteiten. In de winter vinden slechts enkele buitensportactiviteiten plaats. Mogelijke reden hiervoor is de koude.

- 6. Tijdens welk tijdstip van de dag begeleid je deze activiteit?**
(meerdere antwoordkeuzes zijn mogelijk)

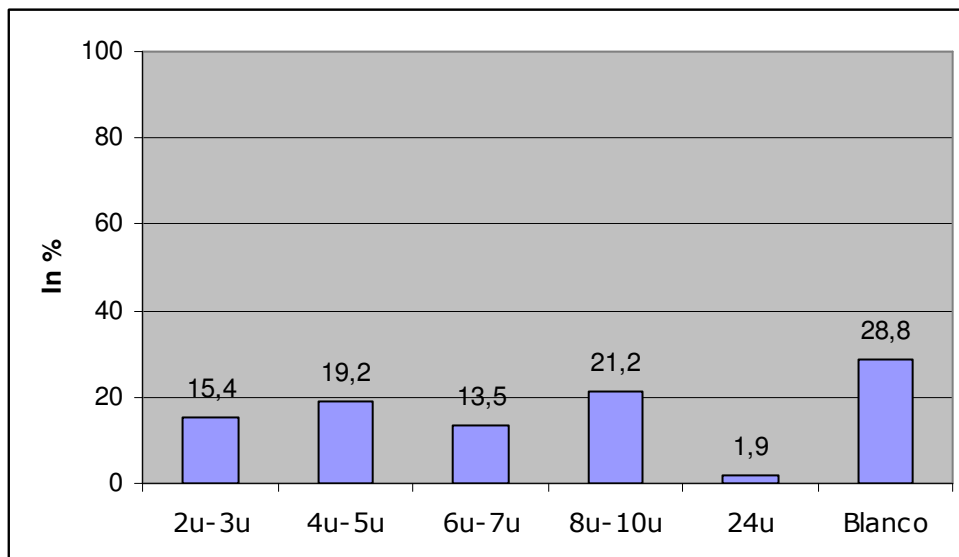
Sportieve buitenactiviteiten gebeuren voornamelijk tussen zonsopgang en zonsondergang. Begeleiders van survival- en trekkingactiviteiten / avonturentochten zijn vaak ook na zonsondergang actief in de natuur. Dit voornamelijk omdat zij overnachten in de natuur.

7. Geef een schatting van het aantal dagen per jaar dat je een sportieve buitenactiviteit begeleidt.

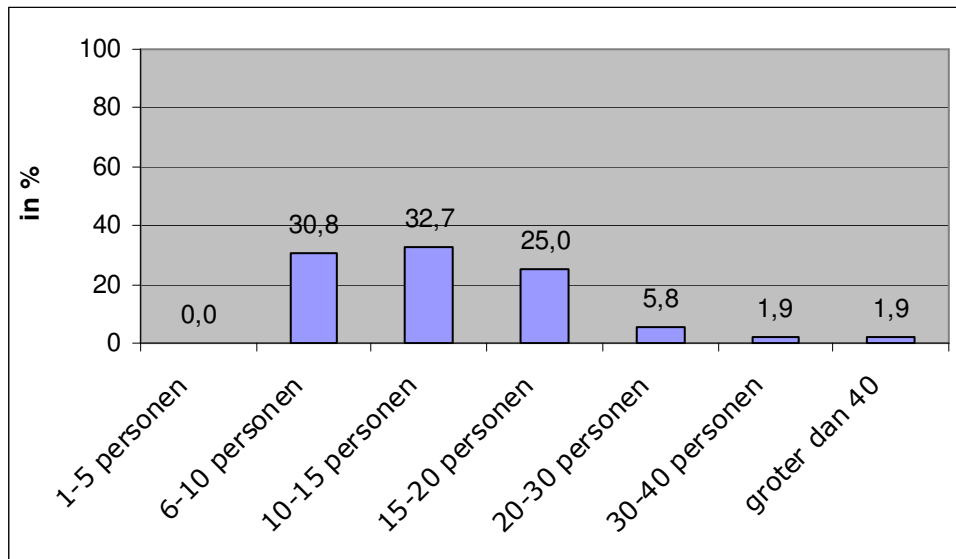
Deze tabel laat duidelijk zien dat er een groot verschil is in het aantal dagen dat begeleiders sportieve buitenactiviteiten begeleiden. Op die manier wordt ook duidelijk dat sommige begeleiders meer ervaring hebben dan anderen. Een mogelijke conclusie is het feit dat de ene begeleider meer weet van omgaan en respect met natuur dan de andere. We willen met ons vormingspakket de minder wetende evenveel kans geven op evenveel informatie. En natuurlijk ook nog de meer-wetende nog meer informatie aanbieden.

8. Geef een schatting van de tijd die je, per sportieve buitenactiviteit, in een natuurlijke omgeving doorbrengt.

De meeste sportieve buitenactiviteiten nemen een lange tijd in beslag. In de meeste gevallen gaat het om dagtochten. Dagtochten gebeuren zowel in bos, natuur, beschermde landschappen als waters. Een toelichting bij de verschillende wetgevingen en hun specifieke kenmerken achten we voor ons vormingspakket en handleiding noodzakelijk. Langlopende activiteiten worden ook geconfronteerd met andere aspecten zoals maaltijden, kampvuren, Deze aspecten worden ook in het vormingspakket opgenomen.

9. Wat is de gemiddelde grote van een groep die je begeleidt?

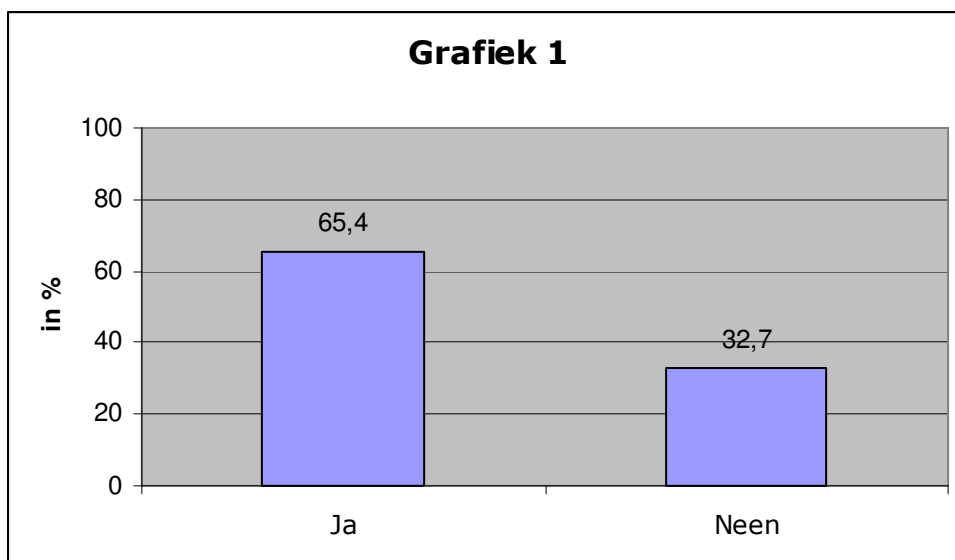

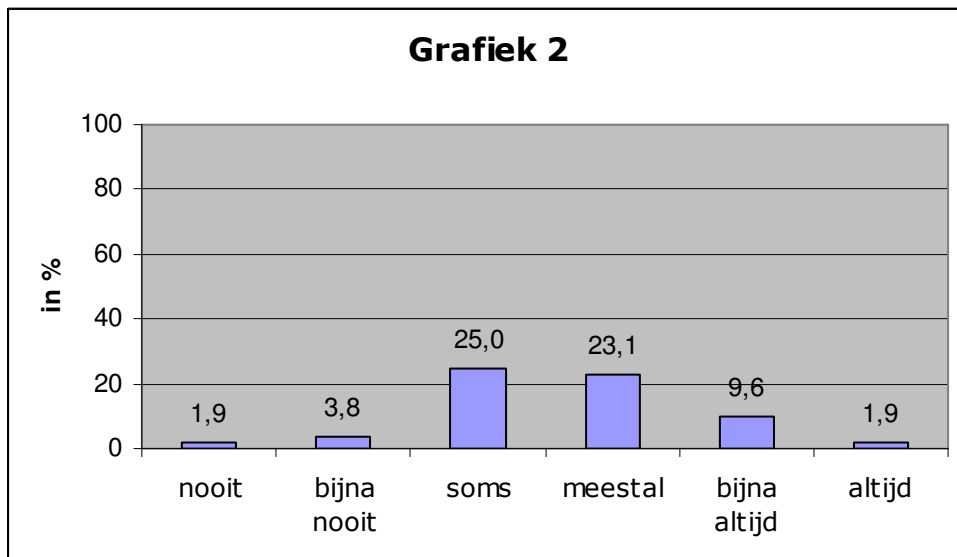
De begeleiders van sportieve buitenactiviteiten zijn (bijna) altijd op weg met groepen. De grote van de groep is afhankelijk van de soort sport, de organisatie en het aantal begeleiders. De meeste begeleiders werken met een groepsgrootte van 10 tot 15 personen (33%), 6 tot 10 personen (31%) en 15 tot 20 personen (25%). Toch merken we ook dat sommige begeleiders ook grotere groepen (met meer dan 20 personen) begeleiden.

In de meeste gevallen gaat het om grote groepen. Het lijkt ons daarom aangewezen het bestaan van kwetsbare gebieden en het leren herkennen van kwetsbare gebieden in het vormingspakket en handleiding uit te werken.

10. Maak je gebruik van de bewegwijzerde routes? (Grafiek 1)

Zo ja, hoe vaak maak je gebruik van de bewegwijzerde routes tijdens het begeleiden van de sportieve buitenactiviteit? (Grafiek 2)

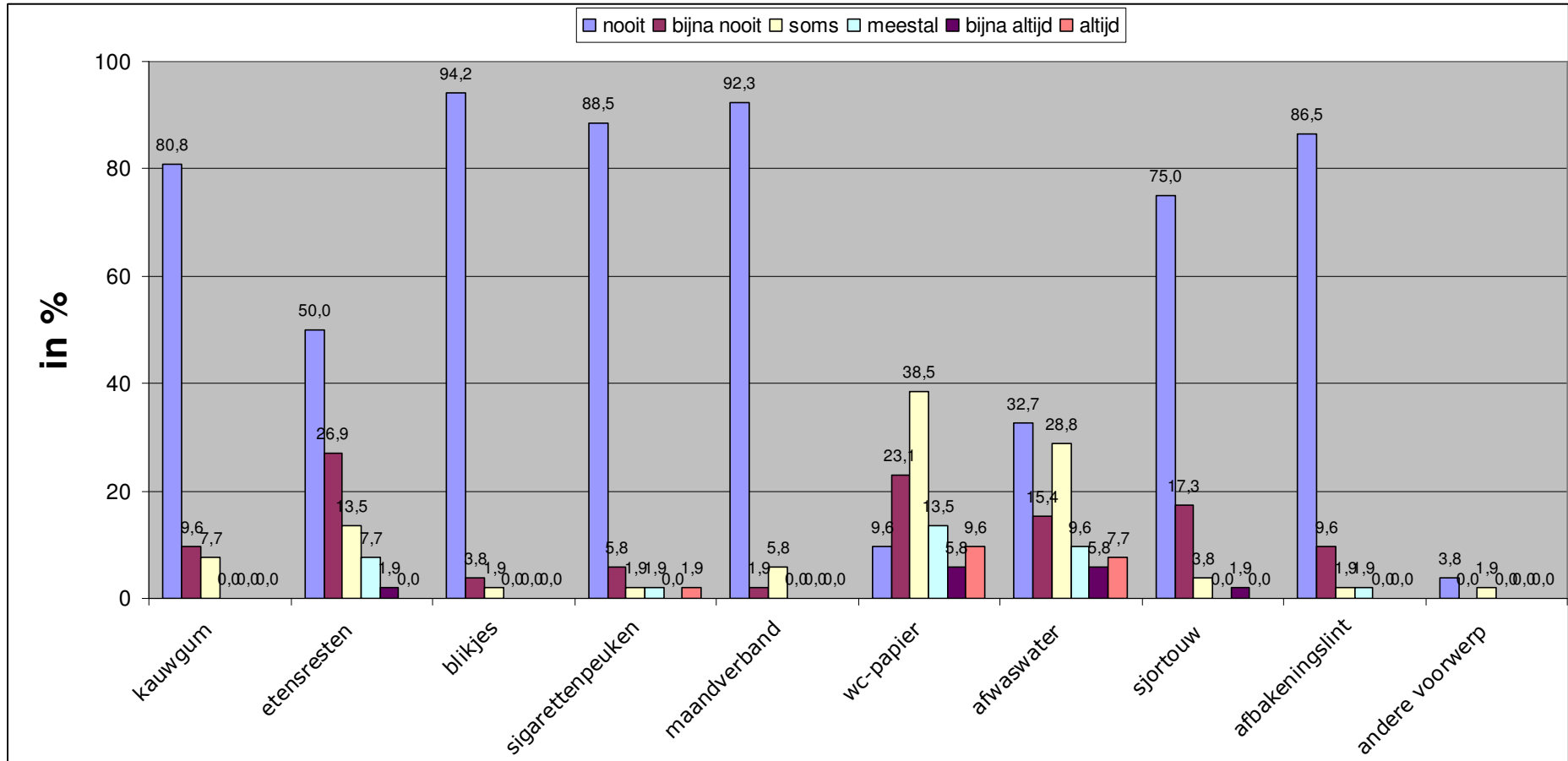
Legende:

- Bijna nooit: bij uitzondering
- Soms: af en toe
- Meestal: normaal gezien wel maar bij uitzondering niet
- Bijna altijd: enkel afwijking als het niet anders kan

Het gebruik van bewegwijzerde routes (paden en parcours) blijkt voor 65% van de respondenten geen probleem te zijn. Zij geven aan hiervan gebruik te maken. Kijken we naar grafiek 2, dan merken we dat van deze 65%, 25% af en toe; 23% meestal (= normaal gezien gebruiken ze deze routes wel maar bij uitzondering niet) en 10% bijna altijd (dus enkel afwijking als het niet anders kan) de bewegwijzerde routes gebruikt.

Uit grafiek 1 kunnen we ook aflezen dat 33% van de respondenten geen gebruik maakt van de bewegwijzerde routes. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat ze dwars door het bos lopen. Het lijkt ons wel aangewezen om in het vormingspakket en handleiding hierop in te spelen en dit a.d.h.v. een toelichting over toegankelijkheid van bossen en andere gebieden.

11. In onderstaande tabel vind je een lijst met materiaal. Duid bij elk voorwerp aan hoe vaak je dit materiaal achterlaat in het bos/de natuur.

Legende:

Bijna nooit: bij uitzondering

Soms: af en toe

Meestal: normaal gezien wel maar bij uitzondering niet

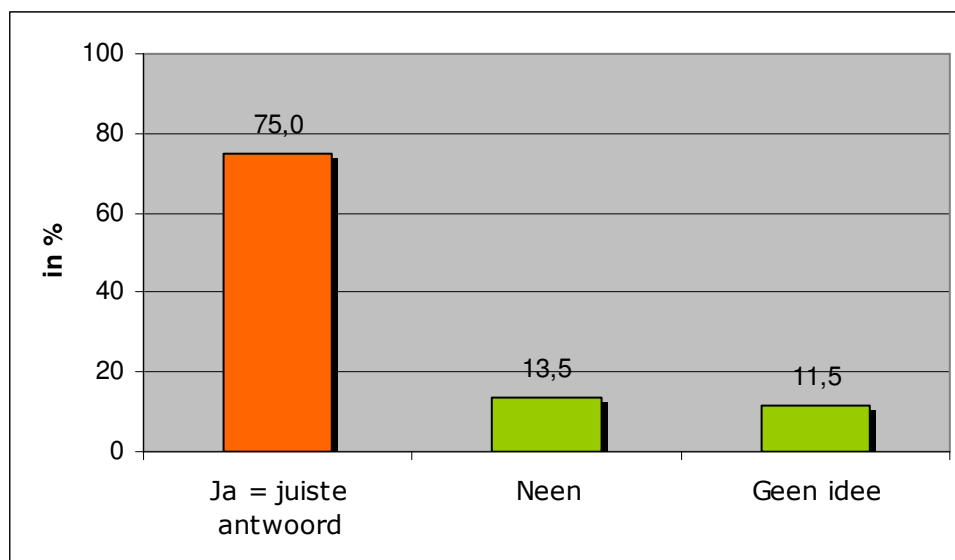
Bijna altijd: enkel afwijking als het niet anders kan

Uit bovenstaande grafiek (in de vragenlijst opgenomen als een lijst met materialen waarbij de respondenten de opdracht kregen aan te duiden hoe vaak ze deze materialen achterlaten in de natuur) blijkt dat materialen als wc-papier en afwaswater regelmatig worden achtergelaten. Zo laat 38,5% soms; 13,5% meestal; 5,8% bijna altijd en 9,6% altijd zijn wc-papier achter in het bos / de natuur. Voor afwaswater laat 28,8% soms; 9,6% meestal; 5,8% bijna altijd en 9,6% zijn / haar afwaswater achter in het bos/ de natuur. Etensoverblijfselen worden wel nog door een aantal begeleiders achtergelaten. Bij de overige materialen zijn er geen opmerkelijke bevindingen.

Om op dit probleem in te spelen zullen in het vormingspakket en handleiding biologisch afbreekbare oplossingen worden voorgesteld. Ook zal er even stilgestaan worden bij de gevolgen van het achterlaten van etensresten. Een voorbeeld hiervoor zijn de vele appelbomen die zich rond het Inverde-centrum en kruispunt Groenendaal gevestigd hebben. Zij zijn zeker niet aangeplant. Ze kregen een bestaan dankzij de vele autobestuurders die even niet wisten waar naartoe met hun organisch afval.

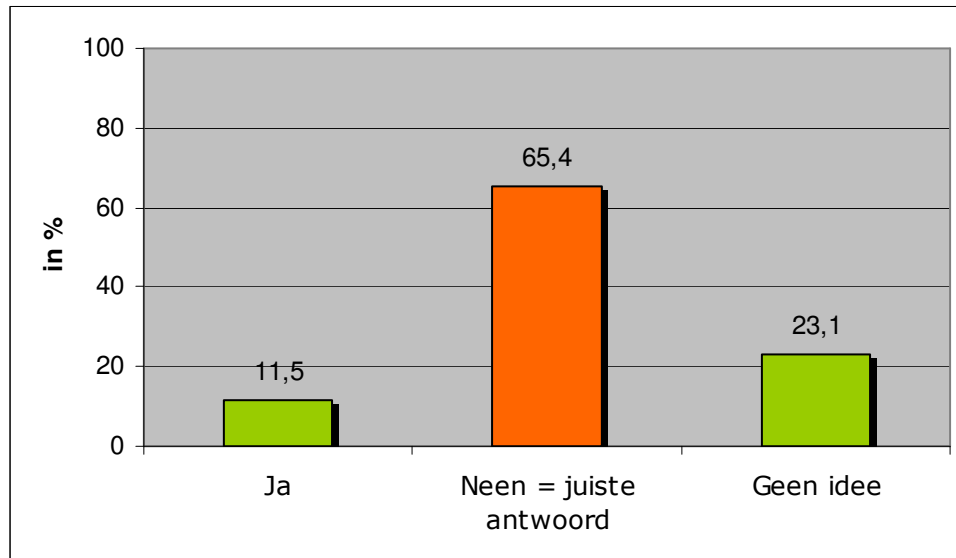
Hoofdstuk 3: Kennisvragen

12. Is het verboden om bosmateriaal uit het bos te verwijderen en mee te nemen?

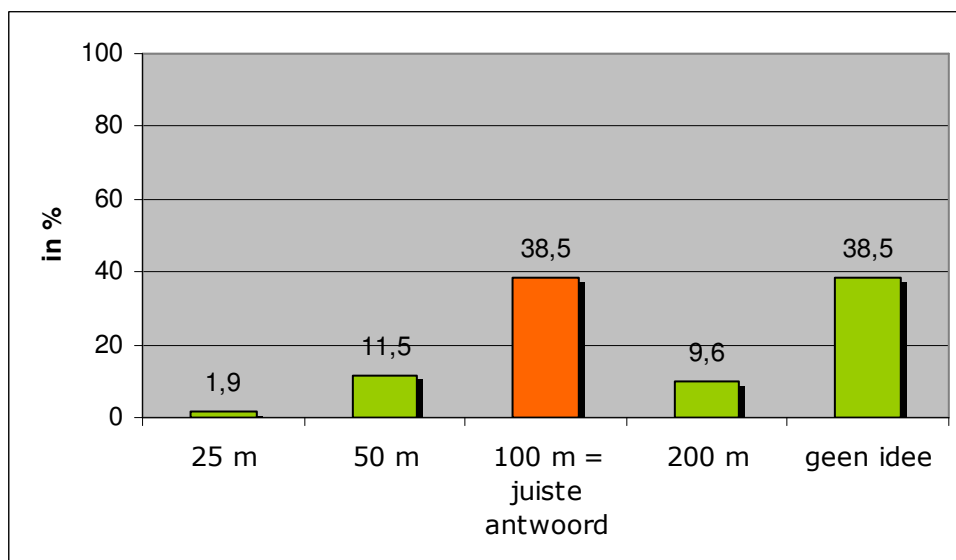
Volgens het Bosdecreet op de Vlaamse bossen is het verboden bosmateriaal uit het bos te verwijderen en mee te nemen. Van alle ondervraagden is 75% hiervan op de hoogte. De resterende 25% heeft hierover geen idee of denkt dat het toegestaan is bosmateriaal te verwijderen en mee te nemen.

12. Gelden in Wallonië dezelfde regels als in Vlaanderen, wat activiteiten in bossen betreft?

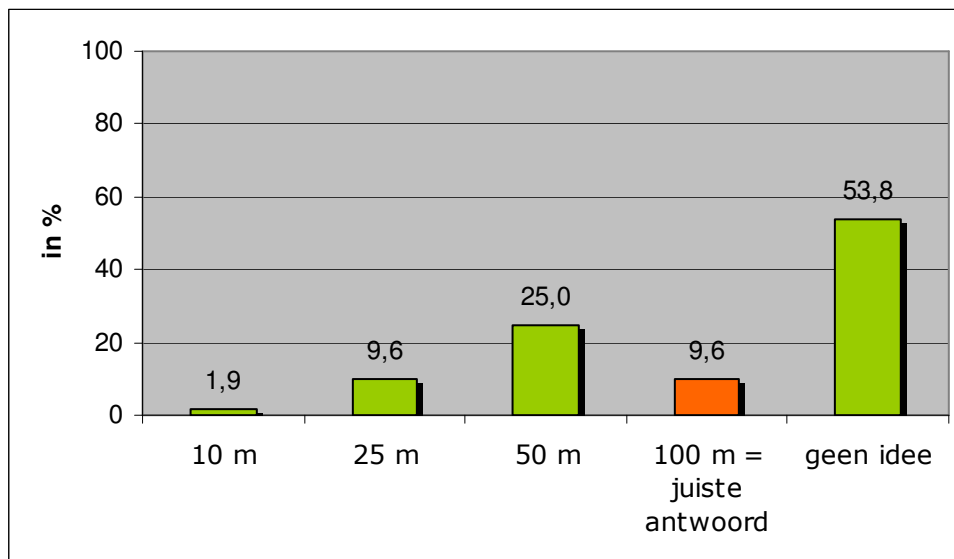
In Wallonië is een aparte wetgeving van kracht. Vlaanderen steunt voor zijn wetgeving op het Bosdecreet, in Wallonië wordt nog deels beroep gedaan op het oude boswetboek. Aan de hand van het decreet van 16 februari 1995 heeft het daar wel enkele artikelen aan toegevoegd. Die spitsen zich in het bijzonder op de toegankelijkheid van alle bossen in het Waalse Gewest toe en hebben tot doel de bossen tegen overmatige betreding te beschermen. De bevraging verduidelijkt dat 65% van de respondenten weet dat in Wallonië andere regels gelden. Toch blijkt dat 35% van de respondenten hier niet van op de hoogte zijn.

13. Op welke afstand van een bosrand/natuurgebied mag je vuur maken?

Het maken van vuur is absoluut verboden in het bos. Vanaf een afstand van 100 meter van een bosrand mag er vuur worden gemaakt. Indien men toch vuur wil maken in de buurt van een bos, is men verplicht toestemming van eigenaar te vragen, anders kans op een proces-verbaal. Ongeveer 38% van onze respondenten antwoordden correct op deze vraag. De overige 62% gaf ofwel het verkeerde antwoord of heeft geen idee van de afstand die in acht dient genomen te worden voor het maken van vuur.

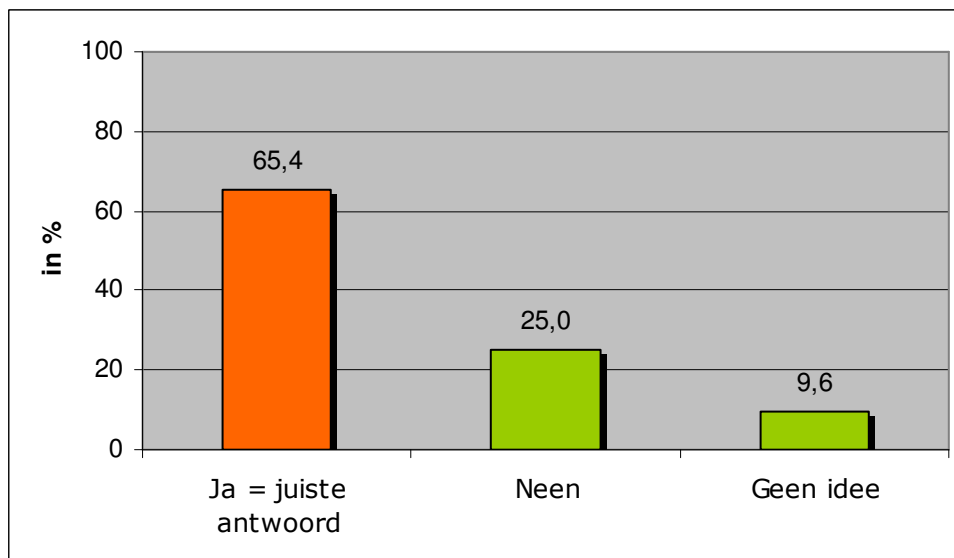
14. Hoever moet je minimaal van de bosrand blijven met je tentenkamp?

Het opstellen van een tentenkamp aan een bosrand is toegelaten mits inachtneming van een afstand van 100 meter.

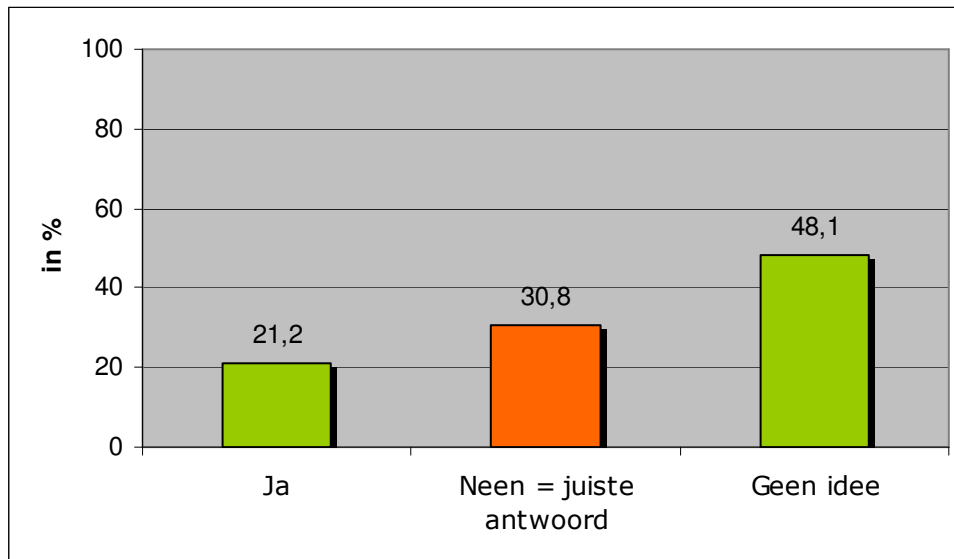
Een kleine 10% van de respondenten heeft hier weet van, de overige 90% kent deze regel niet (54% gaf als antwoord 'geen idee', de overige 36% duidde het verkeerde antwoord aan).

15. Heb je toestemming nodig voor het sprokkelen van hout voor een kampvuur?

Dood hout heeft een ecologische waarde voor het bos. Daarom verbiedt het Bosdecreet je dood hout weg te nemen uit het bos. Mits een toestemming van Afdeling Bos & Groen mag je hout sprokkelen voor je kampvuur of houtvuren (zowel bij openbare bossen als bij private bossen). Het juiste antwoord is dus 'Ja'. Van de respondenten gaf 65% het juiste antwoord. Toch blijkt 35% hiervan niet op de hoogte te zijn. Hiervan kruiste 25% het verkeerde antwoord aan, de andere 10% antwoordde met 'geen idee'.

16. Mag je een HUDO graven in Vlaanderen?

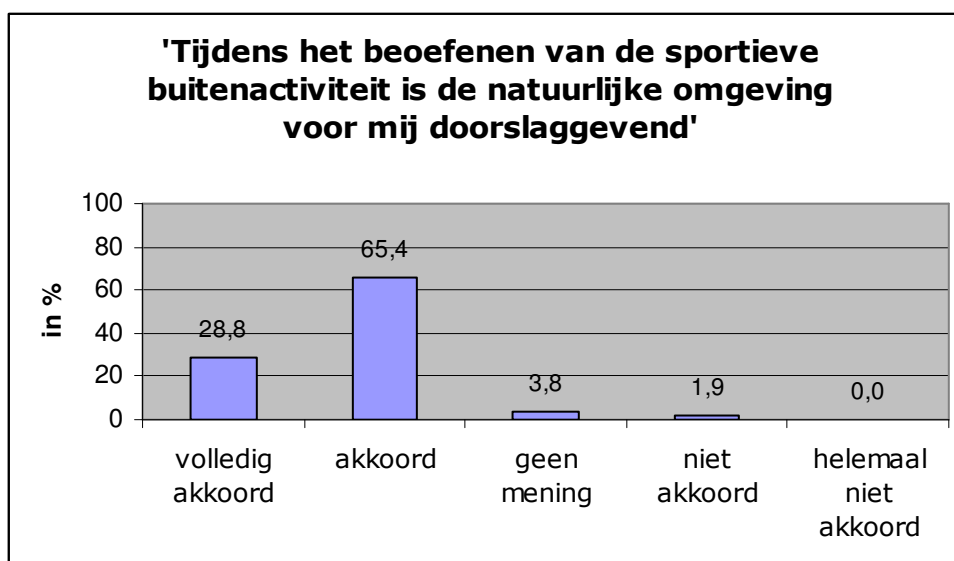
Zowel in Vlaanderen, Wallonië als de Oostkantons is het verboden een HUDO te graven. Het antwoord op de vraag is dus 'Neen'. Van alle respondenten blijkt 31% hiervan op de hoogte, de overige 69% (21% denkt dat het wel toegestaan is, 48% heeft geen idee).

Algemene conclusies:

Een grondige toelichting bij de verschillende wetgevingen lijkt zeker aangeraden. Niet enkel de boswetgeving van Vlaanderen maar ook een korte toelichting van deze in Wallonië en Brussels Hoofdstedelijk Gewest is aangewezen. Daarnaast zijn de wetgevingen rond natuur, beschermde landschappen en water hier zeker op zijn plaats.

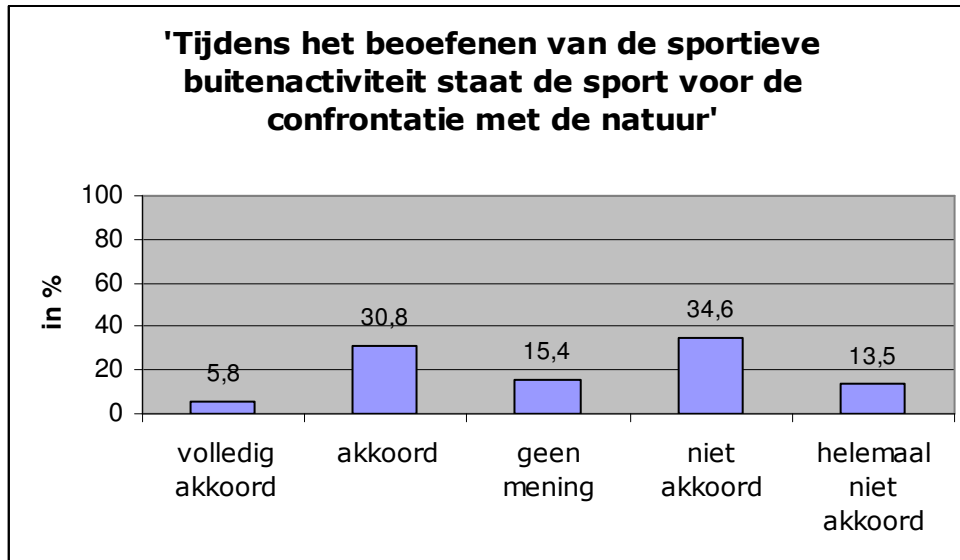
Hoofdstuk 4: Meningsvragen

17. Ga je akkoord met volgende stellingen? Je hebt de keuze tussen 'volledig akkoord', 'akkoord', 'geen mening', 'niet akkoord' en 'helemaal niet akkoord'.

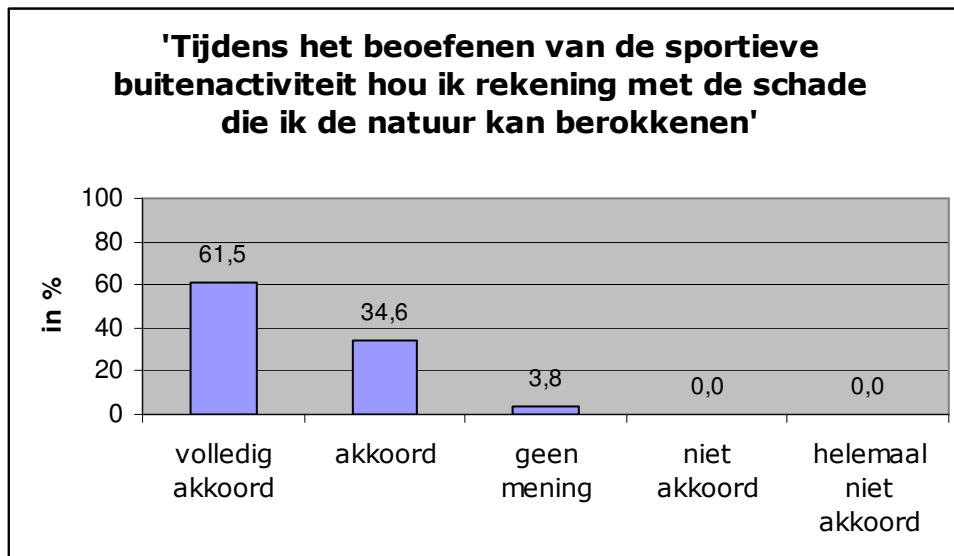

Tijdens het beoefenen van een buitensportactiviteit lijkt voor de meeste van de respondenten de natuurlijke omgeving doorslaggevend (65% gaat akkoord en 29% gaat volledig akkoord).

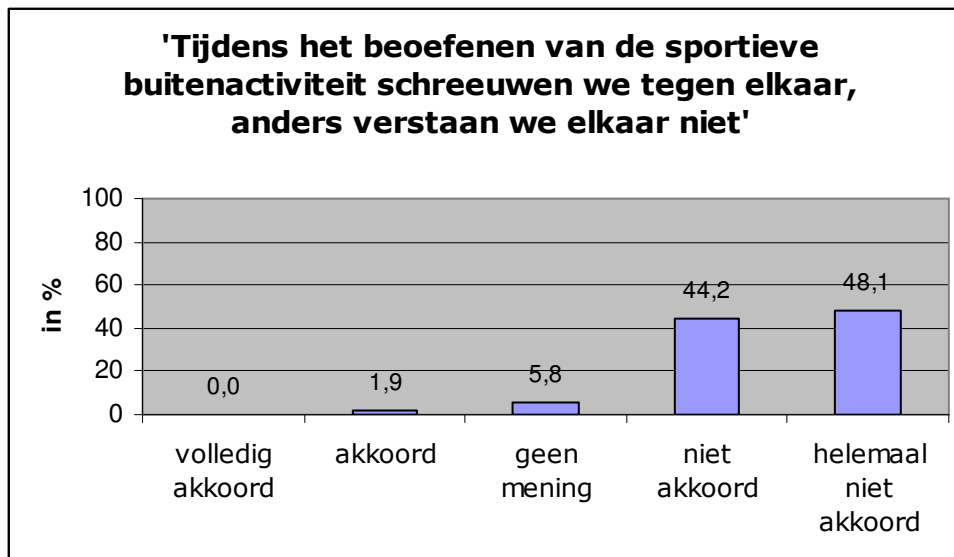
Naast de sportieve prestatie speelt ook de natuurlijke omgeving een belangrijke rol in de wereld van het buitensporten. Ze zoeken bewust de natuur op om te sporten. Het bijbrengen van kennis rond de functies van bossen, natuur, beschermde gebieden en waters lijkt hier op zijn plaats. Het is nuttig ze bewust te maken van de verschillende functies die deze gebieden opnemen om hen te laten zien dat zij niet de enige gebruikers zijn en welke druk dit met zich meebrengt.

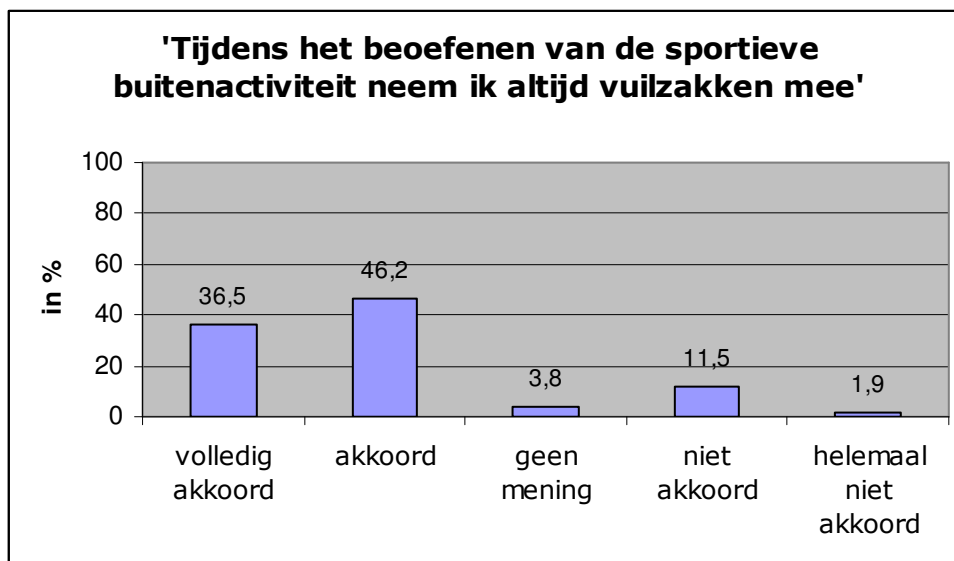
Dat buitensporten gelijk staat aan de confrontatie met de natuur wordt in de bevraging niet eenduidig weergegeven. 48% van de respondenten gaat hier niet mee akkoord en zelfs helemaal niet mee akkoord. Een andere 37% gaat wel akkoord met de stelling en geeft hiermee aan dat tijdens de beoefening van zijn/haar buitensportactiviteit de sport voor de confrontatie met de natuur staat. 15% geeft 'geen mening' weer. De meningen omtrent deze stelling zijn zeer uiteenlopend.

Eenduidigheid over deze stelling: 96% van alle respondenten geeft aan rekening te houden met de schade die hij/zij tijdens het buitensporten aan de natuur kan berokkenen. We kunnen hieruit concluderen dat de buitensporters van goede wil zijn en respect voor onze natuur willen opbrengen.

Ook hier is een zekere eenduidigheid te vinden bij alle respondenten; 84% gaat niet akkoord tot helemaal niet akkoord met deze stelling. Buitensporters zijn dus niet geneigd tegen elkaar te schreeuwen tijdens het uitoefenen van hun activiteit. Het maken van veel lawaai (zoals schreeuwende buitensporters) kan versturende effecten voor dieren tot gevolg hebben. Op korte termijn zorgt verstoring bij dieren voor vluchtgedrag of schuilgedrag.

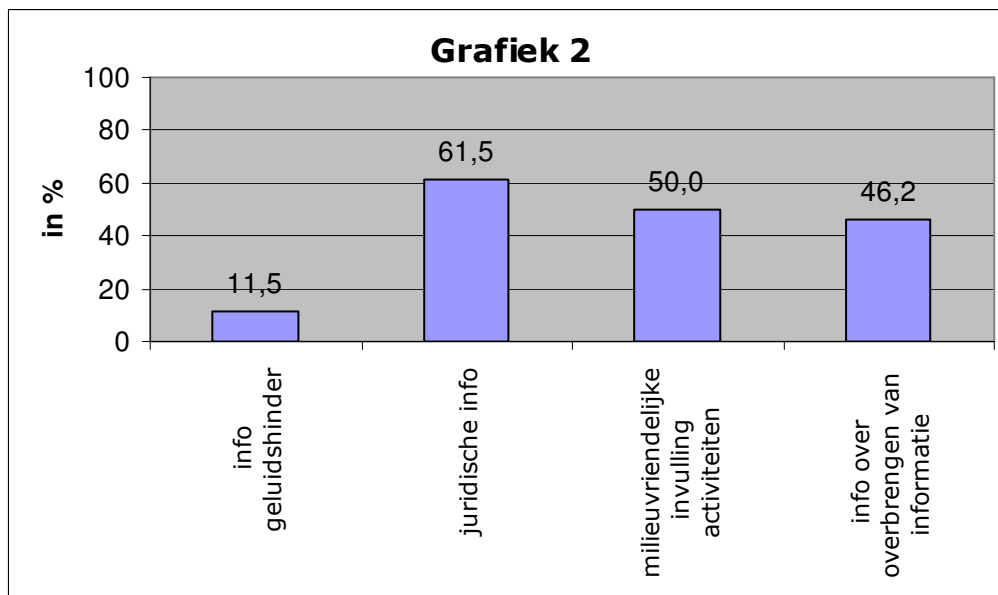
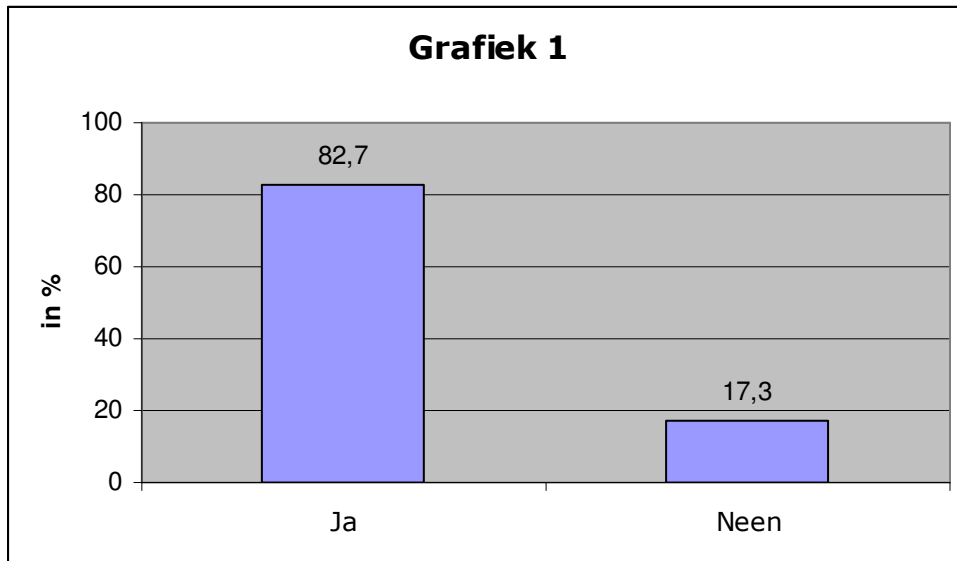
De grote meerderheid (83%) geeft een positief antwoord op deze vraag. Zij beweren altijd vuilniszakken mee te nemen tijdens beoefening van de buitensportactiviteit. Een kleine minderheid (13%) geeft aan geen vuilniszakken mee te nemen tijdens het beoefenen van een sportieve buitenactiviteit. Hieruit mag niet worden geconcludeerd dat het afval van deze respondenten op de grond beland. Niet alle buitensporters maken afval tijdens de beoefening van hun activiteit, een andere mogelijkheid is afval bij te houden en na de beoefening te deponeren in een vuilnisbak. Slechts enkelen (4%) antwoordden met 'geen mening'.

Algemene conclusie:

De goede wil is aanwezig maar de kennis is nog al te vaak afwezig.

Hoofdstuk 5: Toekomstperspectieven

18. Heb je nood aan informatie rond bepaalde milieuaspecten? (Grafiek 1)
Zo ja, welke? (Grafiek 2) (meerdere antwoordkeuzes zijn mogelijk)

Zoals grafiek 1 aangeeft, blijkt er een grote nood (83% van de respondenten) aan informatie rond milieuaspecten. De respondenten vragen voornamelijk naar juridische informatie rond milieuaspecten (62%) en informatie rond de milieuvriendelijke invulling van activiteiten (50%).

Aanbevelingen

- ❖ Vorming rond juridische informatie
- ❖ Vorming rond milieuvriendelijke invulling van activiteiten
- ❖ Informatie over het overbrengen van informatie vb: het herkennen van kwetsbare soorten op een pedagogische manier
- ❖ Vorming rond wetgeving van bossen, natuur, beschermd gebied en waters
- ❖ Vorming rond toegankelijkheid van bossen, natuur, beschermd gebied en waters
- ❖ Respect bijbrengen voor mooie omgeving met zijn kwetsbare flora en fauna
- ❖ Vorming rond specifieke problematieken (maaltijden – koken, vuur, verschillende soorten afval, ... - kamperen – kampvuren – nachtactiviteiten in de natuur - ...)
- ❖ Bewustmaking van de functies van bossen, natuur, beschermd gebied en waters
- ❖ Aanbeveling voor verder onderzoek: indien een verdere differentiatie tussen de verschillende gebruikersgroepen wenselijk is, kan deze beschrijvende studie een opstap zijn voor verder diepgaand onderzoek. In dit onderzoek is dit niet opgenomen aangezien het niet tot de primaire doelstellingen (opstellen vormingspakket en handleiding) van het project behoort.